

Til: Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)

Postboks 8048 Dep

N 0031 OSLO

post@LDO.no

VURDERING AV TILGJENGELIGHET I HELSESEKTOREN FOR SITTEHEMMEDE

1. Generelt

Jeg skriver til Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) som daglig leder av Friends International Support Group (FISG). FISG er en norskregistrert og norskdrevet interesseorganisasjon for mennesker med kroniske smerter. Organisasjonens hovedaktivitet er likemannsarbeid drevet gjennom et forum på nettet, og kalles derfor også "Forum for kroniske smerter". Organisasjonen vår har et engelsk navn fordi vi ved grunnleggelsen i 2001 innså at vi hadde behov for å knytte til oss pasienter og helsepersonell med erfaring utenfor Norge.

Både organisasjonen og forumet er drevet av brukerne selv på frivillig basis uten godtgjørelse. Vi har ingen statlig støtte og arbeider på dugnad.

FISG vil gjerne få stille følgende spørsmål til LDO: Bryter Staten sin plikt til universell utforming i helsesektoren pga manglende tilrettelegging for sittehemmede?

En stor pasientgruppe, nemlig sittehemmede, har i dag ikke tilgang til sentrale helsetjenester. Dette er en svært alvorlig situasjon, og er bakgrunnen for denne henvendelsen.

2. Informasjon om sittehemning pga kroniske smerter

Mange av våre medlemmer har ulike begrensninger i dagliglivet på grunn av kroniske smerter. Det kan være rygg- og bekkensmerter eller andre muskel- og skjelettsykdommer som begrenser sitteevnen, og senesykdommer som medfører smerter i armene, og dermed begrenser bruk av PC mus og tastatur. En stor gruppe mennesker er i dag helt eller delvis utenfor arbeidslivet fordi de har nedsatt sitteevne. Dette er en lite kjent funksjonshemning som har en offentlig betegnelse kalt sittehemning.

I alt 50.000 personer rammes av sittehemning i kortere eller lengre perioder i livet. Tallet er forsiktig beregnet og bygger på spørreundersøkelser foretatt av blant annet Rikstrygdeverket i 2001.

Sittehemning er ikke en diagnose eller diagnosegruppe. Det er en nedsatt evne til å sitte, altså en funksjonshemning. Sittehemning er ikke det samme som redusert mobilitet, men de som har nedsatt sitteevne har ofte også nedsatt mobilitet og nedsatt evne til å stå. Vi mener det er viktig å forstå hva som ofte er grunnen til at de som er hardest rammet av sitteproblemer ikke er yrkesaktive eller aktive i samfunnslivet. Sittehemmede er en isolert gruppe, men vårt likemannsforum på nett gir mulighet for en viss grad av deltagelse i organisert virksomhet.

Årsaken til sittehemning kan for eksempel være smerter ved bekkenløsning under eller etter svangerskap, eller smerter etter ryggoperasjon. Den mest vanlige årsaken er omfattende rygg smerter grunnet sykdom, slitasje eller skade.

Sittehemmede som har redusert evne til bevegelse må bruke en liggetralle ved forflytning. En liggetralle er en slags bære på hjul, som er vesentlig større enn en rullestol, og er derfor ofte for stor til en heis av ordinær størrelse. Stolheis er heller ikke et aktuelt hjelpemiddel for en som er alvorlig sittehemmet.

3. Informasjonskampanje om sittehemning og universell tilgjengelighet

FISG har ved en rekke anledninger siden 2001 påpekt overfor ulike offentlige instanser at nedsatt sitteevne er en nedsatt funksjonsevne det må tas hensyn til. Vi har skrevet brev til offentlige etater, kommuner og politikere, høringsuttalelser, artikler, laget websider, brukt sosiale medier, vært intervjuet av media og fått laget en kort film som ble vist på TV2 sine reklamefrie dager i 2013. Vi har over flere år drevet en kontinuerlig informasjonskampanje på dugnad.

Vi har flere ganger samarbeidet med Ryggforeningen i Norge, og spesielt når det gjaldt høringsuttalelsen til lovutkastet til diskriminering- og tilgjengelighetsloven. Etter dette ble begrepet "sittehemning" nevnt for første gang i et offentlig dokument i 2008. I lovforslaget til loven om diskriminering og tilgjengelighet ble det uttalt: "Departementet viser til at diagnoser innenfor autismspekteret og sittehemninger er omfattet av begrepet nedsatt funksjonsevne." Se Ot.prp.44 (2007-08) punkt 9.4.8.2 tredje avsnitt.

Det skulle derfor ikke være tvil om at sittehemmede omfattes av loven om diskriminering og tilgjengelighet.

Vi har dessverre erfart at det ofte er langt mellom ord og handling, og at løfter om likestilling og likeverd ikke omsettes i nødvendige tiltak.

Til tross for vår kampanje er personer med nedsatt sitteevne fremdeles uteglemt når det gjelder universell utforming. Det hersker en generell kunnskapsmangel om sittehemning i offentlige etater. Det finnes derfor ingen offentlige nettsteder som informerer om tilrettelegging for sittehemmede. Deltasenteret som skal være statens kompetansesenter på universell utforming, nevner ingen tiltak som er relevant ved nedsatt sitteevne. I Deltasenterets eksempel på tiltaksplan for inventar og utstyr, nevnes detaljerte eksempler på møbler, men ingenting om liggemuligheter for sittehemmede.

Offentlige nettsteder nevner iblandt detaljerte eksempler på type funksjonsnedsettelse. Likestillingsombudets eget nettsted skriver følgende:

«Ifølge forarbeidene til loven omfatter begrepet nedsatt funksjonsevne både fysiske, psykiske og kognitive funksjonsnedsettelse. Eksempler på personer som er beskyttet av loven er blinde og svaksynte, døve, personer med nedsatte bevegelsesfunksjoner, personer med psykiske lidelser, personer med ADHD, personer med dysleksi og personer med Downs syndrom.»

Det vil kunne bety mye dersom LDO og andre offentlige etater kan medta sittehemning i opprømsning av grupper funksjonsnedsettelse. Hvis barrierene for sittehemmede noen gang skal brytes ned, må begrepene nevnes og kunnskapen om denne funksjonshemningen bedres.

Begrenset tilgjengelighet for sittehemmede er et stort problem i relasjon til helsetjenester som for eksempel fastlege-ordningen, spesialister, røntgeninstitutter, apotek, fysioterapeuter, kiropraktorer og smerteklinikker. Mange lokaler er utilgjengelige for liggetraller, og venterom tilbyr ikke ryggvennlige stoler eller muligheter til å legge seg ned.

Helsetilbydere bør gi pasienter med sittehemning liggemuligheter, spesielt på venterom, men også i undersøkelse- og behandlingsrom. Dette er en enkel tilrettelegging som kan bety så mye! Effekten av en slik tilrettelegging er stor, og kostnadene svært små, spesielt når det gjelder en benk eller sofa. FISG har sittehemmede medlemmer som har meldt at de ikke kan komme til hos ønsket spesialist eller til undersøkelser fordi lokalene eller møblene ikke er tilrettelagt for liggende pasienter. Det er neppe en uforholdsmessig byrde for helsevesenet å endre litt på inventarplanleggingen.

Etter innføringen av universell utforming har vi dessverre erfart at det fortsatt installeres heiser som er for små for bære og liggetraller. Ofte er det lite som mangler for at heisen

er stor nok. Vi har derfor grunn til å tro at heiser kunne vært større hvis man hadde tenkt på behovet for bårer og liggetraller. Det samme gjelder heiser som installereres i nybygg.

En stor pasientgruppe har pr i dag derfor ikke full tilgang til sentrale helsetjenester. Det bør være likeverdig tilgang til gode helsetjenester for alle. FISG ser veldig alvorlig på denne situasjonen og håper at LDO kan bidra til å være pådriver for sittehemmede i helsevesenet.

Friends International Support Group sine nettsider har informasjon om sittehemning:
<http://friends.mosken.com/friends-international-support-group-norske-sider/>

Klikk på fanen "sittehemning" på menyen øverst på siden. Nettstedet til vår selvhjelpsgruppe, som driver likemannsarbeid på nettet, har denne adressen:
<http://friends-forum.mosken.com/>

FISG vil gjerne bli konsultert hvis LDO ønsker å tilegne seg mer kunnskap om sittehemning og tilrettelegging for personer med sitteproblemer. Som det fremgår over, har vi lang praktisk erfaring med tilrettelegging for sittehemmede.

Bærum, 16.03.2014

For Friends International Support Group

Mosken Bergh
Daglig leder

Friends International Support Group

c/o Mosken Bergh
Gruvemyra 87, 1354 Bærums Verk, Norway

Telefon +47 67 56 14 14 e-post: mosken@mosken.com
Organisasjonsnummer: 992 598 271
Konto.nr: 1503.08.18269